

Yksi Vaasan Sotaveteraanimuseon helmistä, Leijonalippu vuodelta 1918, nyt entistä ehompana

Vasa Krigsveteranmuseum – Vaasan Sotaveteraanimuseo avattiin yleisölle Tammissunnuntaina 31.1.1999. Museon ylläpitäjän Österbottens Försvargille – Pohjanmaan Maanpuolustuskilta rf:n vuosipäivänään 28.1.2024 järjestämän alueen veteraani- ja maanpuolustusjärjestöille yhteisen Tammissunnuntai-juhlan aikaan museo oli siten ollut toiminnassa tasan 25 vuotta. Erityistä museon 25-vuotisjuhlaa ei järjestetty, mutta museo voi kuitenkin juhlistaa päivää esittelemällä perusteellisen konservoinnin läpikäyneen komean Leijonalippunsa paluun museon kokoelmiin uuden ripustuksen kera.

Veteraanimuseon tehtävänä on kertoa viime sotiemme tapahtumista ja erityisesti veteraanien toiminnasta ja kokemuksista sodissa. Esitelyaineistoa on runsaasti myös sotia edeltäviltä ajoilta aina Suomen sodasta 1808–1809 lähtien käsittäen Venäjän tsarikuntaan kuuluneen autonomisen suuriruhtinaskunnan ajan, itsenäistymiseen tähdänneet suojeluskunta- ja jääkäriliikkeet sekä Vapaussodan tapahtumat. Museon aineiston kronologiseen järjestykseen perustuva näyttely muodostaa näin lähes 150 vuotta kattavan tarinan ensi aluksi Suomen muodostumisesta valtion tunnusmerkit täyttäväksi toimijaksi, sitten maamme itsenäistymisestä ja lopuksi itsenäisyyden säilyttämisestä ankarien taistelujen ja uhrausten kautta. Museo on näin pysyvä kunnianosoitus sotiemme veteraaneille ja heitä edeltävien sukupolvien vastaavaan toimintaan osallistuneille.

Vaasan Sotaveteraanimuseon arvoa korostaa se, että museon perusaineisto on veteraanien itsensä 1980- ja 1990-luvuilla keräämää. He myös osallistuivat aktiivisesti museon perustamiseen ja sen alkuvuosien toimintaan sekä valitsivat Pohjanmaan Maanpuolustuskillan museon toiminnan pysyväksi toteut-

Suomen valtiolipuksi vuoden 1918 sankarihautajaisia varten valmistettu Leijonalippu huolellisen konservoinnin jälkeen.

tajaksi. Sotaveteraanien toimintaan on aina kuulunut vahva yhteisöllisyys ja kattava yhdistysmuotoinen järjestäytyminen. Tämä on mahdollistanut sen, että museo on saanut runsaasti aineistoa killan koko toimialueelta, joka on sama kuin veteraanien piirijärjestöllä, nykyinen Pohjanmaan maakunta. Näissä puitteissa tapahtunut aineiston keräys on tuottanut museolle esineistön, joka sekä kattaa laajasti kohteena olevan aihepiirin että sisältää lukuisasti museaalisesti arvokasta, jopa uniikkia materiaalia. Tällaisia ainutlaatuisia esineitä museossa ovat mm. Suomen sodassa 1808–1809 taistelleen Pohjanmaan Rykmentin Närpiön komppanian sotilasrumpu (kuvattu mm. Edelfeltin maalauksessa ”Porilaisten marssi”) ja joukko-osastolippu, keväällä 1918 Suomen valtiolippuna käytetty maamme vaakunaan perustuva Leijonalippu, vaasalaiselle lottajohtaja Elmira Salmelle lahjaksi teetetty uniikki lottaryijy, JR 61 miesten komentajalleen Mannerheim-ristin ritari Alpo Marttiselle Syvärin asemasotavaiheen aikana tekemä ja lahjoittama massiivinen korsukalusto sekä

Syvärillä sijainneen miehistökorsu Nallen museotoisinto autenttisine korsuineistoineen. Seuraavassa esitellään tarkemmin Leijonalippua sen valmistamiseen liittyvine tarinoineen. Museon Leijonalippu omaa varsin mielenkiintoisen, tarkasti tunnetun historian. Vapaussodan aikana juuri itsenäistyneellä Suomella ei vielä ollut käytössään virallista valtiolippua. Svinhufvudin Itsenäisyysenaattin asettama lippukomitea oli esittänyt heti itsenäistymisen jälkeen valtiolipuksi vaakunaan perustuvaa Leijonalippua, mutta senaatti ei ollut ehtinyt esitystä ennen Vapaussodan alkamista käsitellä. Sodan jälkeen voimakkaan punainen lippu ei ollut enää mahdollinen valtiolipuksi. Sodan aikana valmistettiin kuitenkin yksityisesti joitakin leijonalippuja käytettäväksi isänmaallisissa ja muissa juhlatilaisuuksissa. Museon Leijonalippu on valmistettu punaisesta villakankaasta ja sen kuviot on valmistettu keltaisesta silkkikreppikankaasta ja valkoisesta silkkisatiinista applikointitekniikalla käsin ompelemalla. Lipun keskellä menee poikittaissuuntaisesti kulkeva koneommel-sauma, mikä yhdistää kaksi kankaanleveyttä. Lipun keskellä on valkoisen sabelin päällä seisova okrankeltainen Suomen leijona, jonka ympärillä on yhdeksän valkoista ruusua. Lipun perustana oleva Suomen vaakuna on peräisin Kustaa Vaasan ajalta 1500-luvulta. Lippu on yksipuolinen, mutta kuviot ovat kaksipuoleiset eli lipun toisella puolella on oikean puolen peilikuva. Lipun koko on 152 x 254 cm. Leijonalipun omistaa Kaskö Hemybygds- och Museiförening r.f. Yhdistys on tallentanut sen pysyvästi

museotiloissaan esillä, koska siihen oli ennen Sotaveteraanimuseoon tuontia tehty joitakin korjaustöidenmenpiteitä. Lippu on ollut Sotaveteraanimuseossa esillä museon perustamisesta v. 1999 alkaen. Lippu on säilynyt museossa rakenteeltaan pääosin hyväkuntoisena. Ongelmana oli kuitenkin silkkikreppikankaasta ommellun leijonakuvion haurastuminen ja osittainen repeytyminen. Arvokkaan lipun katsottiin tarvitsevan ammattimaista konservointia.

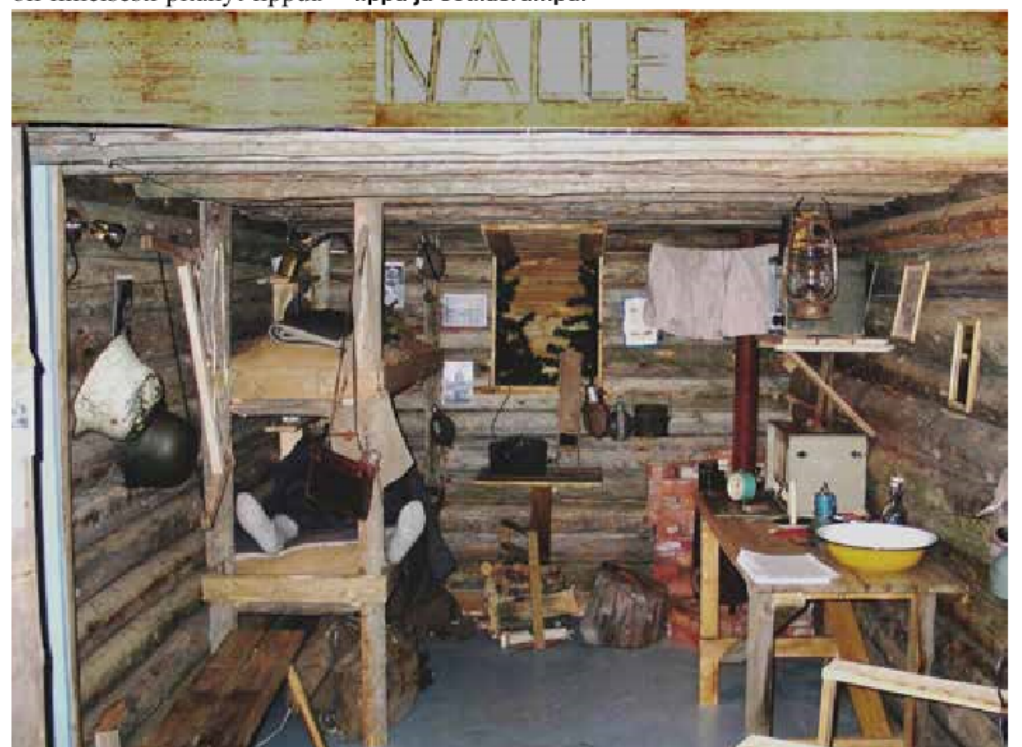
Lipun konservointiin saatiin lupa sen omistajalta ja Museovirastolta saatiin avustusta konservointityön kustannuksiin. Konservoinnin suoritti syksyllä 2023 vaasalainen tekstiilikonservanttori ja konservoinnin opettajana Metropolia ammattikorkeakoulussa toimiva Anna Häkäri. Häkäriiltä saatiin myös ohjeet lipun

ripustuksen oikeaoppiseksi toteuttamiseksi ja mm. kehoitus lipun lähiympäristön valaistuksen uusimiseksi lipun suhteen epäsuoraksi. Leijonalippu on kunnia-paikalla museossa niin, että se kookkaana ja vapaasti riippuvana hallitsee näkymää heti museon sisään tultessa. Kiinnostusta lippuun lisää sen valmistukseen ja käyttötarkoitukseen liittyvä erikoinen tarina, johon voi tutustua joko lippuun liittyvästä tekstistä omatoimisesti tutustumiskierroksella tai opastetuilla kierroksilla, joilla se aina esitetään.

Teksti ja kuvat:
Ilkka Virtanen

Museon näyttelyn kertomus Suomen tiestä kohti itsenäisyyttä sekä taisteluista itsenäisyyden saavuttamiseksi ja saavutetun itsenäisyyden turvaamiseksi alkaa Suomen sodasta 1808–1809, jota edustavat sotaan osallistuneelle Pohjanmaan Rykmentin Närpiön komppanialle kuuluneet lippu ja sotilasrumpu.

Jatkosotaa käytiin vuosina 1942–1944 pitkään asemasotaluonteisesti, jolloin majoittuminen erityisesti erämaaoiloissa oli järjestetty korsuissa. Museon Nalle-korsu on muistuma JR 61:n korsusta Syvärin rintamalla ja päättää näyttelykierroksen.

Leijonalippu museon Vapaussota-osastossa väljempiin tiloihin ripustettuna.